

Палінчак М.М.

*доктор політичних наук, професор,
декан факультету міжнародних економічних відносин
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Приходько В.П.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Ерфан Є.А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Palinchak Mykola

*Doctor of Political Sciences, Professor,
Dean of the Faculty of International Economic Relations
State University "Uzhhorod National University"*

Prykhodko Volodymyr

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of International Economic Relations
State University "Uzhhorod National University"*

Erfan Yeva

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International Economic Relations
State University "Uzhhorod National University"*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА МІГРАЦІЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті досліджено інтелектуальну міграцію як важливу форму міжнародних економічних відносин та ключову ознаку сучасного етапу розвитку світового господарства. Обґрунтовано, що з одного боку міграція висококваліфікованих фахівців визначається соціально-економічним розвитком та умовами для професійного зростання у країнах еміграції та імміграції, а з іншого – має значний вплив на національні економіки, оскільки спричиняє розвиток людського капіталу, приплив знань і дефіцитних для ринку праці приймаючої країни навичок. Досліджено актуальні дані щодо втрат та розвитку інтелектуального капіталу економік світу на підставі аналізу індексів «відтоку мізків» та глобальної конкурентоспроможності талантів. Розглянуто роль економічно диференційованої міграційної політики як механізму збалансування ринку праці та заповнення «прогалин» на ринку праці, сформованих структурним безробіттям.

Ключові слова: міграція, міжнародна міграція, інтелектуальна міграція, інтелектуальний капітал, розвиток, ринок праці, ЄС, розвинуті країни, міграційна політика.

Вступ та постановка проблеми. Міжнародна міграція як об'єктивний і динамічний процес у сучасній глобальній економіці є індикатором політичних та соціально-економічних процесів у національних економічних системах. Напрями міграції та її масштаби свідчать насамперед про глибину розривів економічного та соціального розвитку країн світу. Відтак очевидно, що основними центрами притягання міграції є розвинуті країни або країни, що є регіональними економічними лідерами. Типові для розвинутих країн світу демографічні проблеми депопуляції та старіння населення породжують брак робочої сили, особливо працівників з вищою освітою та практичними навиками,

що є критично важливими в умовах цифровізації та пов'язаних з нею структурних змін світової економіки. В сучасному світі міграція є механізмом переміщення інтелектуального капіталу як важливої компоненти економічних систем усіх рівнів. Враховуючи важливість інформації та знання у розвитку як сучасної глобальної економіки, так і окремо взятих національних економічних систем, наукову проблематику, пов'язану із дослідженням ролі інтелектуальної міграції у економічному поступі, можна вважати актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу теоретичних та практичних аспектів впливу міграції на економічний розвиток світової економіки та

окремих країн присвячена низка вітчизняних та іноземних досліджень. Зокрема, у дослідженні [1] розглядаються концептуальні основи інтелектуальної міграції у контексті сучасних умов розвитку світової економіки. Вітчизняні дослідження розглядають причини та наслідки інтелектуальної міграції, її вплив на інтелектуальний капітал, інноваційний розвиток національних економік та економіки України зокрема [2], [3]. Емпіричні дані щодо масштабів та напрямків основних міграційних потоків надаються провідними міжнародними організаціями та дослідницькими центрами, що обґрунтовують та розраховують інтегральні показники, які додатково висвітлюють проблеми руху інтелектуального капіталу у світовій економіці.

Метою статті є дослідження діалектичного зв'язку між інтелектуальною міграцією та розвитком національних економік з урахуванням траєкторії змін глобального господарства. Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення таких завдань: уточнити сутність та складові інтелектуальної міграції, окреслити основні фактори та мотиви інтелектуальної міграції, узагальнити вплив соціально-економічних умов національної економіки на переміщення кваліфікованих фахівців між країнами та вплив інтелектуальних мігрантів на приймаючу економіку.

Результати дослідження. Томас Стюарт у праці «Інтелектуальний капітал: нове багатство організацій» [4], зазначав, що інтелектуальний капітал, який охоплює знання, вміння та досвід робочої сили організації, відіграє прогресивно зростаючу роль у забезпеченні конкурентних позицій підприємств у сучасній економіці знань. Це твердження поширюється як на національні економічні системи, так і на світову економіку загалом – інтелектуальна праця створює більшу вартість, аніж монотонна і механічна, оскільки є більш продуктивною у вартісному вираженні. Збагачення національного інтелектуального капіталу за рахунок власного населення або ж припливу іноземців, приносить нові можливості розвитку та зростання. Тому у дослідженнях здебільшого не йдеться про негативний вплив імміграції висококваліфікованих працівників на країну імміграції. Так, О.Басва, визначаючи позитивні та негативні ефекти міграції, не поділяє їх за напрямом впливу (на приймаючу країну, та країну-донора). Однак очевидно, що такі ефекти, виокремлені автором, як втрата віддачі від грошових вкладень у створення та розвиток інтелектуального людського капіталу, дефіцит висококваліфікованих науково-технічних кадрів, зменшення кількості наукових розробок, технологій, гальмування розвитку національних інтелектуальних ресурсів, уповільнення розвитку людського капіталу, будуть притаманні країні еміграції, в той час як трансфер знань, технологій, досвіду, зростання кількості наукових розробок та інтелектуалізація людського капіталу – приймаючій країні [5]. Керуючись необхідністю ефективного використання обмежених ресурсів (а праця, тим більш інтелектуальна, є обмеженим ресурсом), можемо констатувати, що переміщення висококваліфікованих працівників за умови ефективнішого використання їх вмінь і навичок з однієї країни в іншу, сприятиме загальному

зростанню показників наукового та інноваційного розвитку світової економіки, інтернаціоналізації освіти та науки. Не виключається і позитивний вплив еміграції висококваліфікованих фахівців у разі їх повернення на батьківщину. Таким прикладом є масовий виїзд професіоналів з галузі ІТ з Індії до США. Багато фахівців, попри високі стандарти роботи та якості життя у США по завершенню віз повернулися до Індії, що свого часу призвело до буму у розвитку ІТ бізнесу у країні [6].

Без сумніву, головним чинником позитивного впливу на розвиток економіки з точки зору переміщення населення є інтелектуальна міграція – міграція вчених, інженерів, фахівців у галузях науки і техніки, представників творчої інтелігенції, а також бізнес-еліт і підприємницької спільноти (так звана «елітна міграція») [7]. Як свідчить практика, переїзд таких фахівців є виваженим рішенням, а тому інтелектуальні мігранти становлять критичну масу людського капіталу, що визначає напрямки трансформації інтелектуального капіталу у світових масштабах. Доповнюючи представлене автором визначення інтелектуальної міграції, варто наголосити, що доцільно включати до складу інтелектуальних мігрантів не лише «готових» фахівців, що здобули кваліфікацію, діловий та професійний досвід, але і молодь, що здобуває вищу освіту за кордоном. У більш широкому розумінні інтелектуальної міграції, що враховує не лише фактичний людський капітал, але і його потенціал з точки зору впливу на інтелектуальну структуру, інтелектуальна міграція включає іноземних студентів у закладах вищої освіти та коледжах, учасників наукових програм обміну тривалістю понад рік, професіоналів на різних етапах життя та кар'єри [1].

Мотиви інтелектуальної міграції включають як загальні, типові для міграції загалом, так і специфічні, що визначають активізацію руху населення з вищою освітою між країнами світу. До загальних належать соціально-економічні (несприятлива та нестабільна соціально-економічна ситуація, низький рівень заробітної плати, недостатнє фінансування сфери освіти та науки тощо), індивідуально-психологічні мотиви – залежать від світогляду, рівня освіти та особистісних мотивів людини, а також політичні, безпекові, релігійні, екологічні мотиви. Водночас зростання міжнародної інтелектуальної міграції загалом, пов'язують із розвитком глобальної інформаційної інфраструктури, глобалізацією соціально-економічних процесів, інтенсифікацією наукових та освітніх обмінів, розвитком державних та громадських організацій [2]. При цьому додатковими факторами виштовхування поряд із низькими доходами висококваліфікованих працівників є низька якість освітніх послуг у країні еміграції, обмежені можливості для продовження навчання та спеціалізації, високий рівень конкуренції у вузьких спеціальностях без реальних перспектив для кар'єрного зростання, зниження престижу наукової діяльності, відсутність ефективної державної підтримки наукової сфери та інновацій, застаріла матеріально-технічна база. Факторами «притягання» інтелектуальних мігрантів є сприятливі умови, що спонукають людей з високим рівнем освіти та професійних навичок переїжджати до інших країн для роботи, навчання або досліджень – високий рівень розвитку

науково-технічної інфраструктури у країні імміграції, можливості кар'єрного та професійного зростання, культура інновацій та сприйняття важливості науки у суспільстві, відкритість приймаючої економіки для іноземних фахівців, залученість країни та її інституцій у процеси міжнародної наукової співпраці.

Втрати та здобутки національних економік за рахунок міграції висококваліфікованих фахівців можна проаналізувати на основі даних рейтингів та індикаторів, що характеризують втрати інтелектуального капіталу та перелив кваліфікованих фахівців між країнами світу.

За одним із таких рейтингів, що ґрунтується на вимірюванні індексу «відтоку мізків» (Brain Drain Index) у 2023 році до країн з найбільшим відтоком інтелектуального капіталу було віднесено Самоа (1 місце), Ямаїку, Палестину, Україну, Сальвадор, Сомалі, Еритрею, Албанію, Афганістан, Мікронезію, тобто країни з неблагополучною економічною та безпековою ситуацією. Україна та Албанія – єдині країни Європи в десятці країн з найбільшими втратами інтелектуального капіталу. До країн з найнижчим індексом «відтоку» кваліфікованих фахівців віднесено Австралію (1 місце), Швецію, Канаду, Норвегію, Іспанію, Швейцарію, Данію, Катар, Сінгапур, Оман – країни з високими реальними доходами населення, соціальними стандартами та зростаючою економікою. Шість із перелічених вище країн з найнижчими показниками виїзду висококваліфікованих фахівців – Швеція, Швейцарія, Сінгапур, Норвегія, Данія, Австралія – є також у першій десятці економік світу за індексом глобальної конкурентоспроможності талантів (The Global Talent Competitiveness Index) [8], що характеризує успіхи країн у розвитку, привабленні та утриманні талантів. Для цих країн також характерне лідерство за іншими показниками, такими як кількість іммігрантів з вищою освітою та залучення іноземних здобувачів освіти, зокрема наукового рівня.

Процеси трудової міграції у цілому та інтелектуальної зокрема є характерною та неодмінною рисою сучасного етапу розвитку суспільних відносин. Перехід до постіндустріального суспільства, цифровізація економіки, поширення демократичних свобод, відкритість кордонів, висока мобільність, динамічність та гнучкість трудових ресурсів зумовили зростання масштабів міжнародної міграції. Однак переваги, особливо в довгостроковій перспективі, отримують насамперед високорозвинуті країни світу, міграційна політика яких зводиться до залучення перспективних наукових і висококваліфікованих працівників з усього світу для розбудови високотехнологічних виробництв [3, с. 66]. Поряд із цим, країни наукові дослідження звертають увагу на зв'язок зростання масштабів інтелектуальної міграції із економічним зростанням країн, що розвиваються [1].

Найбільш узагальнюючим показником, що характеризує значення інтелектуальної міграції у русі населення, є частка осіб з вищою освітою у числі іммігрантів. При цьому, існує тісний зв'язок між рівнем освіченості місцевого населення і освіченістю іммігрантів. Так, у країнах з високою часткою населення з вищою освітою вищою є і частка іммігрантів з вищою освітою. До прикладу, Ірландія є лідером серед країн

ЄС за часткою населення з вищою освітою (61%) та водночас має найбільше високоосвічених іноземців серед прийнятих мігрантів. І навпаки, Італія має водночас найнижчу частку іммігрантів з вищою освітою (13%) та є передостанньою серед країн ЄС за часткою громадян з вищою освітою (22%).

Лідерами із залучення міжнародних студентів за всіма освітніми ступенями у абсолютній чисельності у 2022 році були США (874 тис. здобувачів на всіх освітніх рівнях), Великобританія (765 тис.), Німеччина (403 тис.). При цьому частка іноземців у контингенті здобувачів у цих країнах в розрізі освітніх ступенів була такою: 5% на освітньому ступені «бакалавр» у США, 12% – у Німеччині, 22% – у Великобританії; 12% на освітньому ступені «магістр» у США, 18% – у Німеччині, 43% – у Великобританії; 25% на ступені «доктор філософії» у США, 23% – у Німеччині та 41% у Великобританії. Найвищий показник залучення іноземців на навчання мав Люксембург – 50% на першому освітньому рівні, 77% – на другому і 91% – на третьому. Третину іноземних студентів, що здобували освіту у початкових закладах країн ОЕСР становили громадяни Китаю, Індії та В'єтнаму [9], що підтверджує вже згадане вище про зростаючу роль країн, що розвиваються у інтелектуальній міграції.

Варто зазначити, що позитивним вплив інтелектуальної міграції є тоді, коли структура міграційних потоків відповідає потребам внутрішнього ринку праці приймаючої країни. У протилежному разі, результатом наповнення ринку праці фахівцями з вищою освітою та кваліфікацією, не забезпечених робочими місцями, може стати зростання безробіття та загострення соціальної напруги. Тому більшість країн розвинутих країн проводять диференційовану міграційну політику, зокрема і політику сприяння інтелектуальній міграції. По суті, політика залучення висококваліфікованих фахівців є різновидом механізму реалізації політики економічно обґрунтованої міграції, який передбачає сприяння працевлаштуванню тих фахівців, яких потребує економіка. Серед систем відбору мігрантів та регулювання трудової міграції, попри їхню різноманітність, виділяють дві основні форми. Перша з них засновується на потребах ринку праці, основну роль у ній відіграє працедавець, який (у рамках установлених державою правил) доводить потребу й отримує дозвіл на працевлаштування іноземця від відповідних органів влади, якщо не може задовольнити свої потреби в кадрах місцевими працівниками. Іншим механізмом відбору мігрантів є так звана бальна система, розроблена в 60-ті роки ХХ ст. в Канаді. Вона передбачає застосування спеціальної шкали, що враховує такі чинники, як вік потенційних мігрантів, їхня освіта, робочий досвід, знання мов, здатність забезпечити себе самостійно, а також рівень зв'язків з країною призначення (наприклад, наявність родичів, попередній досвід навчання або роботи в Канаді) [10].

Брак висококваліфікованої робочої сили є відчутним не лише у країнах, що мають значні проблеми економічного розвитку, чи перебування у яких пов'язане зі значним ризиком для життя та здоров'я, але і у тих, де динамічні трансформації структури господарства

випереджають можливості освіти та підготовки кадрів. Ця проблема є типовою, зокрема для ЄС, де активний розвиток новітніх секторів економіки вимагає відповідної динаміки пропозиції ринку праці. Тому міграційна політика ЄС, у якій особливе місце відводиться інтелектуальній міграції, вибудовується із врахуванням демографічних прогнозів та поточної ситуації на ринку праці. Так, за прогнозами Єврокомісії, в процесі реалізації «зеленого курсу» до 2030 року планується створення понад 1 мільйона робочих місць. В результаті цифрової трансформації у ЄС вже бракує 11 мільйонів спеціалістів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій [11]. Відчутним є дефіцит фахівців у сфері зеленої енергетики, у оборонному секторі промисловості. У зв'язку з цим, крім програм сприяння підвищенню кваліфікації внутрішніх працівників, ЄС вживає заходів щодо залучення вминь та талантів з усього світу. Так, прийнятий у 2023 році Пакет про мобільність вминь та талантів (Skills and Talent Mobility Package) є всеохопним набором заходів по привабленню, збереженню та примноженню іноземних талантів, що включає додаткові заходи по усуненню бар'єрів під час працевлаштування іноземців та створення умов для справедливого та ефективного використання іноземними громадянами своїх знань та умінь завдяки взаємному визнанню кваліфікацій та інформаційній підтримці у взаємодії роботодавців з ЄС та потенційних працівників із третіх країн [12]. Вже розроблений та діє Пул талантів ЄС (EU Talent Pool) як сучасна інформаційна платформа, що допомагає

встановленню контактів між потенційними роботодавцями з ЄС та висококваліфікованими працівниками з третіх країн [13].

Окремі країни ЄС також впроваджують додаткові заходи, що сприяють працевлаштуванню фахівців з-за кордону, такі як взаємне визнання визначених кваліфікацій, з яких існує дефіцит, спрощені умови отримання віз та їх продовження, особливі умови перебування у країнах студентів та науковців, що навчалися у закладах ЄС та здобули освітній ступінь.

Висновки. Взаємний вплив інтелектуальної міграції та економічного розвитку проявляється у тому, що низький рівень соціально-економічного розвитку є ключовим фактором виїзду кваліфікованих працівників з країни громадянства, і навпаки, країни з високими рівнями доходів, розвинутою матеріально-технічною базою та освітою приваблюють висококваліфікованих фахівців, науковців та іноземних здобувачів вищої освіти, що позитивно позначається на рівні розвитку людського капіталу приймаючої країни. Не применшуючи позитивний вплив інтелектуальної імміграції на економіку країн, що приймають мігрантів, варто наголосити, що диференційована міграційна політика, в основі якої лежить економічно обґрунтований підхід до стимулювання припливу мігрантів затребуваних професій, значно підвищує ефективність використання інтелектуального ресурсу іммігрантів та мінімізує потенційний негативний вплив на соціальні та економічні процеси у приймаючій економіці, що можуть виникати в результаті формування надлишку робочої сили.

Список використаних джерел:

- Li W., Lo L., Lu Y. Introduction: the intellectual migration analytics. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2023. № 49(18). P. 4577–4597. DOI: <http://doi.org/10.1080/1369183X.2023.2270314> (дата звернення: 02.03.2025).
- Подра О. П., Петришин Н. Я. Освітні аспекти інтелектуальної міграції людського капіталу України: причини та наслідки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2022. № 1(9). С. 37–46. DOI: <http://doi.org/10.23939/semi2022.01.037> (дата звернення: 02.03.2025).
- Дідківська Л. В. Причини і наслідки інтелектуальної міграції в Україні. *Економіка України*. 2020. № 3 (700). С. 65–76. URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2020-03-7/2020-03-7> (дата звернення: 02.03.2025).
- Stewart S. Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations. Nicholas Brealey, 1997. 261 p. URL: <https://books.google.ru/books?id=CIwxhVlRt30C&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 28.02.2025).
- Баєва О. І. Причини та наслідки інтелектуальної міграції людського капіталу. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/10.32782/2524-0072/2023-52-13> (дата звернення: 28.02.2025).
- Brain Drain Countries 2024. *World Population Review*. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/brain-drain-countries> (дата звернення: 28.02.2025).
- Олійник О. О. Вплив інтелектуальної міграції на інноваційний розвиток країни. *Соціальна економіка*. 2023. № 65. С. 17–25. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2023-65-02> (дата звернення: 07.03.2025).
- The Global Talent Competitiveness Index (GTCI) 2023. URL: <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-infographics.pdf> (дата звернення: 07.03.2025).
- The education of immigrants in the European Union. URL: <https://www.rfberlin.com/the-education-of-immigrants-in-the-european-union/> (дата звернення: 05.03.2025).
- Механізми залучення кваліфікованих мігрантів: міжнародний досвід та можливість його використання в Україні. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/mechanizmy-zaluchennya-kvalifikovanykh-mihrantiv-mizhnarodnyy-dosvid-ta> (дата звернення: 09.03.2025).
- European Commission launches online platform to attract skilled labor. URL: <https://www.infomigrants.net/en/post/53283/european-commission-launches-online-platform-to-attract-skilled-labor> (дата звернення: 09.03.2025).
- Introduction of the Skills and Talent Mobility Package. An official website of the European Union. URL: https://year-of-skills.europa.eu/news/introduction-skills-and-talent-mobility-package-2023-12-19_en (дата звернення: 10.03.2025).

13. Labour and skills shortages in the EU: an action plan. *European Commission*. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8153-2024-INIT/en/pdf> (дата звернення: 10.03.2025).

References:

1. Li W., Lo L., Lu, Y. (2023) Introduction: the intellectual migration analytics. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 49(18), pp. 4577–4597. DOI: <http://doi.org/10.1080/1369183X.2023.2270314> (accessed March 3, 2025).
2. Podra O. P., Petryshyn N. Ia. (2022) Osvitni aspekty intelektualnoi mihratsii liudskoho kapitalu Ukrainy: prychny ta naslidky [Educational aspects of intellectual migration of human capital in Ukraine: reasons and consequences]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Seriya "Problemy ekonomiky ta upravlinnia" – Journal of Lviv Polytechnic National University. Series of Economics and Management Issues*, vol. 1(9), pp. 37–46. DOI: <http://doi.org/10.23939/semi2022.01.037> (accessed March 3, 2025).
3. Didkivska L. V. (2020) Prychny i naslidky intelektualnoi mihratsii v Ukraini [Reasons and consequences of intellectual migration of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, vol. 3 (700), pp. 65–76. Available at: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2020-03-7/2020-03-7> (accessed March 3, 2025).
4. Stewart S. (1997) *Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations*. Nicholas Brealey, 261 p. Available at: <https://books.google.ru/books?id=CIwxhVIrT30C&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (accessed 28 February, 2025).
5. Baieva O. I. (2023) Prychny ta naslidky intelektualnoi mihratsii liudskoho kapitalu [Reasons and consequences of intellectual migration of human capital]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/10.32782/2524-0072/2023-52-13> (accessed 28 February, 2025).
6. Brain Drain Countries 2024. *World Population Review*. Available at: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/brain-drain-countries> (accessed 28 February, 2025).
7. Oliynyk O. O. (2023) Vplyv intelektualnoi mihratsii na innovatsiyni rozvytok krainy [Influence of intellectual migration on innovative development of the country]. *Sotsialna ekonomika – Social Economy*, vol. 65, pp. 17–25. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2023-65-02> (accessed March 3, 2025).
8. The Global Talent Competitiveness Index (GTCI) 2023. Available at: <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtc-2023-infographics.pdf> (accessed 3 March, 2025).
9. The education of immigrants in the European Union. Available at: <https://www.rfberlin.com/the-education-of-immigrants-in-the-european-union/> (accessed 5 March, 2025).
10. Mekhanizmy zaluchennia kvalifikovanykh mihrantiv: mizhnarodnyi dosvid ta mozhlyvist yoho vykorystannia v Ukraini. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen – National Institute for Strategic Studies*. Available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/mekhanizmy-zaluchennia-kvalifikovanykh-mihrantiv-mizhnarodnyy-dosvid-ta> (accessed 9 March, 2025).
11. European Commission launches online platform to attract skilled labor. Available at: <https://www.infomigrants.net/en/post/53283/european-commission-launches-online-platform-to-attract-skilled-labor> (accessed 9 March, 2025).
12. Introduction of the Skills and Talent Mobility Package. *An official website of the European Union*. Available at: https://year-of-skills.europa.eu/news/introduction-skills-and-talent-mobility-package-2023-12-19_en (accessed 10 March, 2025).
13. Labour and skills shortages in the EU: an action plan. *European Commission*. Available at: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8153-2024-INIT/en/pdf> (accessed 10 March, 2025).

INTELLECTUAL MIGRATION AND DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMIES UNDER GLOBALIZATION

Summary. The article examines the problem of intellectual migration as an important form of international economic relations and a key feature of the current stage of development of the world economy. It is substantiated that, on the one hand, the migration of highly qualified specialists is determined by socio-economic development and conditions for professional growth in the countries of emigration and immigration, and on the other hand, it has a significant impact on national economies, as it causes the development of human capital, the influx of knowledge and skills that are scarce in the labor market of the host country. Both general, typical for migration in general, and specific ones are highlighted, which determine the intensification of the movement of the population with higher education and qualifications between countries of the world. The current data on the loss and development of intellectual capital in the world's economies are studied based on the analysis of “brain drain” indices and global talent competitiveness. Special attention is paid to the influx of foreign students seeking education as a source of replenishment of the country's intellectual capital and data on national economies that are leaders in the internationalization of education are considered. The impact of economically differentiated migration policy as a mechanism for balancing the labor market and filling “gaps” in the labor market formed by structural unemployment is considered. The impact of digitalization and “greening” of the economy on the labor market situation is examined using the example of the European Union. In particular, it has been determined that the development of the digital economy and the introduction of environmental approaches to management causes a shortage of qualified specialists, which can be covered both by developing national intellectual capital and by attracting specialists from abroad. The main steps implemented by the EU towards balancing the situation on the labor market are considered, in particular the Skills and Talent Mobility Package as a comprehensive set of measures to attract, retain and increase foreign talent.

Keywords: migration, international migration, intellectual migration, intellectual capital, development, labor market, EU, developed countries, migration policy.